

Zitting 1981–1982

16 740

Aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 28 juli 1982

De vaste Commissie van Justitie¹ brengt omtrent het voorliggend wetsontwerp het navolgende verslag uit.

ALGEMEEN

Alvorens in te gaan op de artikelsgewijze behandeling wensten de leden van de C.D.A.-fractie een opmerking te maken over de lange tijd, die de voorbereiding van het onderhavige wetsontwerp heeft gevraagd. Ook de Raad van State heeft daarop in zijn advies gewezen. Het nader rapport geeft slechts in kwalitatieve zin aan, waarvoor de desbetreffende vijf jaar nodig zijn geweest. Eerdergenoemde leden zouden gaarne een nadere toelichting met globale tijdstippen op het verloop van het tot stand komen van dit wetsontwerp ontvangen.

Allereerst gingen genoemde leden in op het belangrijkste onderwerp van de Stockholmse herziening van de Berner Conventie: een nieuwe regeling van het auteursrecht op cinematografische werken. In het wetsontwerp wordt gekozen voor een stelsel, waarin het vermoeden geldt dat de auteurs hun exploitatierecht aan de producent hebben overgedragen, dit in tegenstelling tot de keuze van de Adviescommissie voor het Auteursrecht, die zich uitsprak voor het stelsel van de «cessio legis». De memorie van toelichting somt een tweetal argumenten op:

- uniformiteit met reeds bestaande stelsels;
- een zeker evenwicht tussen de rechten van de producent enerzijds en auteurs anderzijds.

Genoemde leden deelden de opvatting ten aanzien van de wenselijkheid van uniformiteit, doch misten in de memorie van toelichting een nadere argumentatie waarom aansluiting is gezocht bij de Franse en Duitse wetgeving. Worden misschien Nederlandse filmproducten meer op de markt gebracht in Frankrijk en Duitsland dan in Italië en Oostenrijk?

Eveneens ontbreekt een nadere argumentatie ten aanzien van de keuze van de adviescommissie, die wel haar keuze motiveert, wanneer zij als reden van haar keuze artikel 14bis van de Akte van Parijs noemt, welk artikel volgens de adviescommissie een onbelemmerde circulatie van de film moet garanderen.

¹ Samenstelling: Rietkerk (VVD), Roethof (PvdA), voorzitter, Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Van Dam (CDA), Kosto (PvdA), Salomons (PvdA), Patijn (PvdA), Korte-van Hemel (CDA), Evenhuis-van Essen (CDA), Jacobse (VVD), Wessel-Tuinstra (D'66) Faber (CDA), Tripels (VVD), ondervoorzitter, Buikema (CDA), Van der Burg (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Lankhorst (PPR), Kohnstamm (D'66), Brouwer (CPN) en De Jonge (CDA).

De Ministers beperken zich in hun nader rapport tot de mededeling dat de noodzaak ontbreekt het stringentere stelsel van de «cessio legis» in te voeren. De leden van de C.D.A.-fractie zouden derhalve een nadere argumentatie op prijs stellen.

In de memorie van toelichting wordt voorts verwezen naar op het advies van de Adviescommissie Auteursrecht ontvangen reacties die mede geleid hebben tot het afwijzen van genoemd advies. Genoemde leden zouden gaarne nader kennis nemen van deze adviezen en tevens of er ook positieve reacties zijn binnengekomen.

Ten aanzien van de plaatsing van de regeling in de Auteurswet vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich af waarom niet wordt ingegaan op de argumentatie van de Adviescommissie Auteursrecht n.l. het verband tussen de nieuwe regeling en de materie van hoofdstuk I die het makerschap, het voorwerp van het recht en de beperkingen daarop regelt; volstaan wordt echter met de reden dat het een nieuw onderwerp betreft. Kan nader worden uiteengezet waarom de bewindslieden van mening zijn dat filmwerk kennelijk andersoortig is dan de voortbrengselen die reeds onder de vigerende Auteurswet vielen? Kunnen de bewindslieden nader uiteenzetten dat alleen het feit dat er nog andere nieuwe onderwerpen mogelijk-kerwijs in de toekomst geregeld moeten worden mede reden is om de regeling ten aanzien van filmwerk in een apart hoofdstuk op te nemen? Welke wetsystematiek gaat hier achter schuil, zo wilden deze leden ten slotte weten.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden begrip voor de gevolgde procedure van overleg met belanghebbenden. Zij signaleerden evenwel het feit dat hiermee een aanzienlijke tijd gemoeid is geweest en wensten op te merken dat belanghebbenden ook gehoord kunnen worden in de parlementaire procedure van behandeling van een wetsontwerp. Zij zouden zich van hun kant gaarne inspannen een snelle afwikkeling tot stand te brengen. Zij vertrouwden er daarbij op dat de Regering een gelijke bedoeling heeft.

De leden van de V.V.D.-fractie konden zich in grote lijnen verenigen met de voorgestelde wetswijziging, die noodzakelijk wordt door de bekrachtiging van de herziene Berner Conventie.

Naar de opvattingen van deze leden blijkt in het wetsontwerp terecht gebruik te zijn gemaakt van de mogelijkheid af te wijken van artikel 2, tweede lid van de Akte van Parijs, namelijk dat auteursrechtelijke bescherming wordt verleend ten aanzien van werken of bepaalde categorieën van werken, wanneer deze in tastbare vorm zijn vastgelegd: kennelijk is er geen behoefte aan een dergelijke beperkende bepaling, mede om daardoor een zo ruim mogelijke werking aan de bescherming van werken te geven.

Deze leden waren verder van mening dat het bepaalde in artikel 2 bis, eerste lid, van de Akte van Parijs terecht niet is overgenomen, aangezien uit de aard der zaak politieke redevoeringen bezwaarlijk door de wetgever zouden mogen worden uitgesloten, en daaraan het tegendeel van een behoefte bestaat, ja zelfs dit in strijd zou komen met de Grondwet. Dezelfde argumentatie geldt met betrekking tot in rechtszaken uitgesproken redevoeringen: zulks zou bovendien in strijd kunnen komen met het vereiste van de openbaarheid van de rechtspleging. Hetzelfde gold aldus deze leden, voor artikel 2bis, tweede lid, nu de huidige Auteurswet een dergelijke beperking niet kent en daaraan ook geen enkele behoefte bestaat. Evenzeer konden deze leden onderschrijven dat artikel 2, vierde lid, van de Akte van Parijs, geen aanleiding heeft gegeven het huidige regime van artikel 11 van de Auteurswet te doorbreken of daarin verandering aan te brengen, gelet op het bepaalde in artikel 15b van de Auteurswet. Eveneens konden zij het standpunt delen inzake artikel 7, derde lid, laatste volzin van de Akte van Parijs.

Voorts waren zij het er mee eens dat aan een aparte regeling als bedoeld in artikel 7, vierde lid, van de Akte van Parijs geen behoefte bestaat.

Artikel 7, vierde lid van de Akte van Parijs stelt een auteursrechtelijke bescherming voor ten aanzien van fotografische werken en werken van toegepaste kunst, voor de duur van minimaal 25 jaren, terwijl de Nederlandse Auteurswet in verband met het bepaalde in artikel 7, zesde lid, van de Akte van Parijs, voor fotografische werken en werken van toegepaste kunst de algemene bepaling van 50 jaar kent. De termijn van 50 jaren, als hiervoren bedoeld, heeft nimmer tot problemen aanleiding gegeven en kan zeker als voldoende worden beschouwd: deze termijn wordt, zoals terecht in de memorie van toelichting wordt opgemerkt, ook in een groot aantal van de landen, die zijn aangesloten bij de Berner Conventie, gehanteerd. De hier aan het woord zijnde leden van de V.V.D-fractie maakten daarbij wel een uitzondering voor filmwerken, zoals hieronder nader zal worden uiteengezet.

Deze leden wilden voorts in dit algemeen deel de aandacht vragen voor de rechtsgevolgen van de kabeltelevisie-arresten van de Hoge Raad, nummers 11 740 en 11 739 van 30 oktober 1981, welke arresten belangwekkende consequenties hebben voor wat betreft de interpretatie van de Auteurswet. In de uitermate belangwekkende conclusie van de advocaat-generaal Franx, in de zaken van *Columbian Pictures Industries Incorporated c.s tegen CAI Amstelveen* en de Nederlandse Bioscoopbond tegen CAI Amstelveen heeft deze advocaat-generaal de destijds in de Kamer gevoerde debatten en gewisselde schriftelijke stukken op een indringende wijze geanalyseerd.

De toenmalige minister heeft destijds getracht het betoog van het voormalige lid van de fractie van de V.V.D. Geurtsen, waar hij zich beriep op het Draadomroeparrest, te ontzenuwen. Daarbij heeft de Regering zich destijds beroepen op het technisch criterium, hetwelk onder meer door de Commissie Auteursrecht van de Boellmanstichting, de NOS, Orde van Advocaten, Buma en Stemra werd verworpen; het criterium van de Regering was toen: de ontvangbaarheid. De minister stelde toen: «De woorden «*celui d'origine*» staan dus voor «*l'organisme d'origine*»; in artikel 12 is dit weergegeven door het organisme dat de radio- of televisieuitzending verricht. Ik kan nog niet zien hoe men in deze vertaling iets onjuists of dubbelzinnigs kan ontdekken. De heer Geurtsen heeft zijn citaat ontleend aan de documenten van de conferentie van Brussel».

«Aan dit citaat moet niet te veel waarde worden gehecht, omdat het sloeg op een tekstvoorstel dat op de conferentie niet is aangenomen. Belangrijker dan alle tekstfinesses, lijkt mij de betekenis van het woord «*organisme*» in de Nederlandse tekst».

De minister was destijds kennelijk van mening dat artikel 12, lid 4, van de Auteurswet, voor of zonder de openbaarmaking een technisch criterium hanteert, te weten of de desbetreffende uitzending ook met behulp van een individuele antenne kan worden opgevangen. Bovendien stelt de procureur-generaal dat naar zijn mening, voor wat betreft artikel 11 bis van de Berner Conventie, niet ondubbelzinnig uit de memorie van toelichting op de goedkeuringswet van 27 oktober 1972, Stb. 569, het toen door de Regering verdedigde standpunt kan worden afgeleid. Hij bedoelde de passage, waarin wordt gesteld: «In het belang van de auteur vergt deze bepaling een afzonderlijke machtiging voor een heruitzending of doorgifte per draad door een ander dan de oorspronkelijke zendorganisatie. Dit vereiste is billijk, aangezien het door de radio of televisie uitgezonden werk nu een nieuwe kring van luisteraars of kijkers kan bereiken». De advocaat-generaal heeft verder de historische totstandkoming van artikel 11bis, lid 1, sub 2 van de Berner Conventie gereleveerd en daaruit geconcludeerd dat het vereiste van een nieuw publiek niet opnieuw na in Brussel door de Berner Conventie te zijn verworpen, aan de orde kan komen. Anders zou men, aldus de advocaat-generaal, immers op het recht van de auteur een beperking aanbrengen, die in strijd is met de Berner Conventie, weshalve de Nederlandse Regering ten onrechte meende dat in artikel 11bis van de conventie het «*nieuw publiek*»-criterium is besloten. Ook de in die conclusie gevolgde rechtsvergelijking, alsmede de daarbij door de advocaat-generaal

geciteerde jurisprudentie ondersteunen het standpunt, hetwelk destijds de heer Geurtsen heeft verdedigd. Kan de Regering derhalve onderschrijven op de voet van de conclusie van de advocaat-generaal en de voornoemde arresten dat een CAI toestemming van de auteursrechthebbende nodig heeft voor een dergelijke uitzending? Onderschrijft de Regering derhalve, in afwijking van de toenmalige minister, het thans aangelegde criterium?

Welk standpunt neemt de Regering in met betrekking tot de doorgifte van binnenlandse programma's? Blijkens een schrijven van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk aan het bestuur van de Nederlandse Omroep Stichting van 3 december 1981, moet worden afgeleid dat de Minister van Justitie de inhoud van dat schrijven van de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk onderschrijft. Is deze conclusie juist, zo vroegen de leden van de V.V.D.-fractie.

Deelt de Minister van Justitie verder de mening dat de praktische gevolgen van dit erkennen van de aanspraak van de auteursrechthebbenden jegens CAI (Centrale Antenne Inrichtingen) dat een voor alle betrokkenen aanvaardbare regeling slechts tot stand kan komen langs de weg van collectieve onderhandelingen en contracten?

Is de Minister voorts van oordeel dat een dwanglicentie moet worden afgewezen en wel op de gronden, welke zijn vermeld in de meer aangehaalde brief van de Minister van CRM onder punt 5, omdat de niet onaanzienlijke juridische en vooral ook financiële onzekerheden aan een dwanglicentie verbonden, aanleiding geven tot een uiterste terughoudendheid bij de toepassing ervan?

Is de Minister bereid verder te verklaren dat niet moet worden gestreefd de omroep c.q. omroepen en de organisaties van kabeltelevisie samen te voegen tot één organisme, in de zin van het Auteursrecht, op grond van praktische bezwaren tegen het trachten te formeren van een dergelijk orgaan?

Kan de Minister mededelen, welke de reactie is geweest van de NOS op de meer aangehaalde brief van 3 december 1981?

Bij deze zaken tekenden deze leden overigens aan dat bij een dwanglicentie de eis wordt gesteld van een billijke vergoeding en derhalve niet valt in te zien hoe kabelexploatanten met een dwanglicentie financieel beter af zouden zijn, dan wanneer zij met de auteursrechthebbende een contract zouden hebben gesloten c.q. zouden sluiten. De leden van de V.V.D.-fractie waren van mening dat een dwanglicentie niet verdedigbaar is, omdat deze alleen kan worden gegeven om niet in strijd te handelen met de Berner Conventie, waar gesproken wordt van «in het algemeen belang», waarvan bij kabeltelevisie toch bezwaarlijk sprake kan zijn. Deze leden merkten verder in dit verband op dat ten onrechte beweerd wordt in het kader van de gang van zaken rond kabelnetuitzendingen dat de auteurs dubbele betaling zouden wensen. Ze verwezen daarbij naar de wijze waarop de Buma de haar toevertrouwde auteursrechten behandelt en regelt. Kan de Minister van Justitie onderschrijven dat Buma en de kabelnetexploitanten voor het muziekauteursrecht een en ander contractueel dienen te regelen?

Voorts vroegen deze leden hoe verder een regeling voor de overige, niet via een vorm van in een collectieve organisatie georganiseerde, auteursrechthebbenden tot stand moet komen.

Ook waren deze leden van mening dat een contractuele regeling met de kabelnetexploitanten per 1 januari 1981 zou moeten ingaan, waarbij uiteraard de aansprakelijkheid voor kabelnetactiviteiten van vóór die datum onder ogen moest worden gezien, aangezien deze niet buiten een regeling kunnen blijven.

Heeft de Minister van Justitie kennis ervan genomen dat Buma bereid is onderhandelingen met de kabelexploatanten onmiddellijk aan te vangen, en is de Minister bereid dit aanbod te ondersteunen?

Deelt de Minister de mening dat in ieder geval de voorkeur uitgaat naar een vorm van collectieve exploitatie van auteursrechten, zoals door de Buma gerealiseerd?

Kan de Minister van Justitie ten slotte ten aanzien van copieerapparatuur, videoapparatuur, cassette recorders en cassettebanden, een overzicht geven van hetgeen in de omliggende landen, althans in de EG, dienaangaande is geregeld, zo vroegen de leden van de V.V.D.-fractie.

De leden van de fractie van D'66 hadden naar aanleiding van wetsontwerp 16739 al hun instemming betuigd met het voornemen om de Parijse Akte van de Berner Conventie voor Nederland te ratificeren. Dit brengt dan ook mee dat zij de hierdoor noodzakelijk geworden aanpassing van de Auteurswet 1912 van harte ondersteunden.

Zij achtten het met de Raad van State juist dat het desbetreffende na 3 jaar voorbereiding uitgebrachte advies van de Adviescommissie voor het Auteursrecht van 10 juni 1975 aan organisaties van direct of indirect belanghebbenden voor commentaar is toegezonden en dat de uiteindelijke tekst van het onderhavige wetsontwerp na overleg met de Adviescommissie tot stand is gebracht.

Zij deelden echter ook de verbazing van de Raad van State dat de gevolgde werkwijze nog eens zes jaren in beslag heeft moeten nemen. Welke spoed zal de Regering nu verder bij de parlementaire behandeling betrachten? De vorige aanpassingswet, van 1972, heeft acht jaar in het parlement gehangen.

Een en ander klemde naar de mening van deze leden te meer nu het onderhavige ontwerp van louter verdragstechnische en materieel zeer ondergeschikte betekenis geacht moet worden. Zelfs ten aanzien van het relatief dan nog belangrijkste onderdeel van de voorgestelde wetswijziging, de introductie van een apart filmrecht, merkt de Regering zelf al op (memorie van toelichting, blz. 10) dat deze alleen wordt voorgesteld omdat de nieuwe verdragstekst daartoe dwingt: de praktische noodzaak van een regeling is voor ons land niet gebleken. Het ziet ernaar uit dat de oplossing van werkelijk dringende auteursrechtelijke problemen in de wetgeving nog onvergelijkelijk veel meer tijd in beslag zal nemen wanneer de Regering, en dan met name het wetgevend apparaat van het Ministerie van Justitie dit tempo ook verder meent te kunnen aanhouden. Deze leden beschouwden als auteursrechtelijke problemen, die dringend om een wettelijke oplossing vragen, o.m. onderwerpen als de mislukte wettelijke regeling uit 1972-1974 ten aanzien van het fotocopiëren; de doorgifte van programma's via kabeltelevisie; de bescherming van computerprogramma's; de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties het privé-copiëren van beeld- en geluidsdragers; het leenrecht; het volgrecht; de bescherming van drukletters; de satellietomroep; de opname van werken in computerdatabanken; de wettelijke regeling van auteurscontracten zoals met betrekking tot (muziek)uitgave, omroep en film; het werknemersauteursrecht; de verbetering van het wettelijk instrumentarium ten aanzien van strafrechtelijk optreden tegen verschillende vormen van piraterij. De naar aanleiding van wetsontwerp 16739 al gesignaleerde rol van Nederland als hekkesluiter in het internationale auteursrecht, dat wil zeggen als het gaat om toetreding tot verdragen op dit terrein, en het trage tempo van voorbereiding van zelfs zulke technische aanpassingsontwerpen als het onderhavige hadden bij de leden van de fractie van D'66 ernstige ongerustheid gewekt. Zij vreesden dat het de Regering ontgaat welke cruciale rol het auteursrecht, tegenwoordig ruimer geformuleerd het mediarecht, speelt in de geavanceerde Westerse industriestaten waartoe ons land ook zeker behoort in het reeds aangebroken informatietijdperk. Deze leden nogdigden ook de Minister van Justitie uit om in overleg met de vaste Kamercommissie voor Justitie te komen tot een veranderde prioriteitstelling ten aanzien van zijn wetgevend programma.

Deze leden plaatsten ten slotte vraagtekens bij het gestelde op blz. 3 van de memorie van toelichting ten aanzien van artikel 7, lid 4, Akte van Parijs, als zou de Nederlandse wettelijke beschermingstermijn ten aanzien van werken van toegepaste kunst volledig voldoen aan de Conventie. Zij verwezen naar hun desbetreffende opmerking bij wetsontwerp 16739.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met belangstelling van het aanpassingsontwerp kennis genomen. televisiemaker in een slechte concurrentiepositie komt te verkeren? Komt, wetgeving zich beperkt tot wijzigingen welke voortvloeien uit de goedkeuring van een deel van de herziene Berner Conventie (Akte van Parijs, 1971). Hoezeer zij ook begrip voor deze aanpak konden opbrengen, toch vroegen zij zich af of het geen aanbeveling zou verdienen om enige andere kwesties betreffende het auteursrecht bij gelegenheid van deze wetswijziging te regelen. Zij dachten aan het auteursrecht van advertenties, het leenrecht van boeken, grammofoonplaten etc. en het gebruik van video-apparatuur en cassettebanden. In de memorie van toelichting maken de bewindslieden melding van hun opvatting dat in de toekomst «andere nieuwe onderwerpen (-) wettelijk geregeld zullen worden». Denken zij nog aan andere onderwerpen dan de positie van de uitvoerende kunstenaar, en zo ja, welke, zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

ARTIKELEN

Artikel I, onder A

Artikel 10, eerste lid, onder 9°

Met het Genootschap van Nederlandse Speelfilmmakers waren de leden van de C.D.A.-fractie van oordeel dat het de voorkeur verdient in artikel 10, lid 1, onder 9°, een splitsing aan te brengen in fotografische werken en filmwerken, nu voor beide soorten werken afzonderlijke regelingen van toepassing zijn. Zij deelden de mening van het Genootschap dat het uit wetsystematisch oogpunt duidelijker is een elfde punt toe te voegen, filmwerken betreffende.

Nu voor filmwerken een aparte regeling is ontworpen, en wel in hoofdstuk V, leek het ook de leden van de V.V.D.-fractie juister om filmwerken onder een apart nummer in artikel 10 te vermelden. Terecht wordt in de memorie van toelichting opgemerkt dat fotografische en kinematografische werken niet steeds volgens een soortgelijke werkwijze werden vervaardigd, zodat die precisering is komen te vervallen. Filmwerken omvatten thans niet alleen slechts langs fotografische weg tot stand gebrachte werken doch omvatten ook audiovisuele produkties en televisie en wat eventueel in een voortschrijdende techniek nog daaronder zal kunnen worden gebracht.

De leden van de S.G.P.-fractie wezen er eveneens op, dat in het eerste lid, dat een opsomming van werken van letterkunde, wetenschap of kunst geeft, onder 9° fotografische werken en filmwerken naast elkaar worden genoemd. Wat verzet zich ertegen om de filmwerken in een apart onderdeel, bij voorbeeld onder 11° onder te brengen, zo vroegen ook deze leden. Is het niet zó dat de wet verder filmwerken onderscheiden van fotografische werken behandelt?

Artikel I, onder B

Artikel 15

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af welke de beweegredenen zijn geweest om de door de Conventie toegelaten verruiming van artikel 15 ter zake radio-televisie c.q. kabeluitzendingen betreffende economie, politiek of godsdienst over te nemen. Zij stelden deze vraag aangezien een nadere argumentatie ontbreekt en artikel 10 bis van de Akte van Parijs de nationale wetgever de vrijheid laat deze aangelegenheid te regelen en dus niet verplicht is deze verruiming toe te passen. Hoe oordelen de bewinds-

lieden over de stelling van het Genootschap van Nederlandse Speelfilmma-
kers dat op deze wijze elk filmwerk met nieuws waarde of met een actuele
economische, politieke of godsdienstige betekenis, vogelvrij verklaard
wordt zodra het eenmaal in binnen- of buitenland op de televisie vertoond
is? Zijn de bewindslieden niet van oordeel dat de Nederlandse film- en
televisiemaker in een slechte concurrentiepositie komt te verkeren? Komt,
zo vroegen deze leden zich af, door de voorgestelde regeling de pluriformiteit
van met name Nederlandse film- en televisieproducten ten behoeve van
actualiteitenrubrieken niet in gevaar? Alhoewel genoemde leden zich
realiseerden dat het ten 2e van lid 1 bronvermelding garandeert zagen zij
wel praktische problemen hiermede bij het z.g. «gemengd nieuws» in
televisieuitzendingen. Zien de bewindslieden mogelijkheden aan deze
problematiek het hoofd te bieden, zo vroegen deze leden van de C.D.A.-
fractie.

De leden van de V.V.D.-fractie plaatsten een opmerking over de uitzonde-
ring die op het auteursrecht gemaakt wordt voor werken die door de
televisie of de kabel zijn uitgezonden of zijn overgebracht, hetgeen, naar
hun opvattingen, een inbreuk is op de rechten van auteurs in casu speel-
film makers. Dit zou ertoe kunnen leiden dat het NOS-journaal en ook
andere actualiteitenprogramma's een programma voor niets van buiten-
landse televisiestations zouden kunnen overnemen, als het maar het
karakter heeft van nieuwsbericht, gemengd bericht of artikelen of berichten
over actueel economische politiek of godsdienstige onderwerpen, waaron-
der praktisch alle filmwerken zouden kunnen worden gebracht, waardoor
ernstig tekort wordt gedaan aan de rechten van een filmmaker, althans
kan worden gedaan. Daarnaast rees voor deze leden ook nog het
probleem dat wanneer een produkt aan een Nederlands t.v.-station is
verkocht, dit tot in lengte van dagen door dat Nederlandse t.v.-station zou
mogen worden gebruikt.

Vervolgens merkten zij op dat ter zake van een dergelijk «gebruik» geen
enkele vergoeding mogelijk is. Naar de opvattingen van deze leden zou dit
criterium derhalve uit de wet dienen te verdwijnen. Verder heeft dit een
ander karakter dan een krantebericht, omdat een filmwerk voor de auteur
een economische waarde behoudt, welke waarde dan ook bepaald wordt
door het bedrag, hetwelk een derde voor het gebruik wil betalen, alsmede
voor de duur dat een dergelijk gebruik blijkt mogelijk te zijn. De vraag is
zelfs gewettigd of wanneer de huidige tekst wordt gehandhaafd de Neder-
landse televisie nog behoefte heeft aan de dwanglicentie als omschreven in
artikel 17 a. Bovendien geldt bij dit artikel het criterium van de maatschap-
pelijke noodzaak. Tevens zou bij filmwerken een probleem kunnen ontstaan
met de bronvermelding. Immers de naam van de maker van een filmwerk
komt met de bron waaruit men overneemt, zelden voor; bovendien kan er
dan aanleiding ontstaan voor misverstand.

Ook het nadrukkelijk voorbehoud van het auteursrecht kan bij een
filmwerk tot praktische moeilijkheden aanleiding geven. Men kan dit toch
niet bij elk beeld van de film afdrukken! Verder meenden deze leden dat,
gelet op de samenhang tussen artikel 15 en artikel 16, het daartussen
bestaande verschil wellicht het duidelijkst tot uitdrukking zou kunnen
komen door artikel 15 aan te vangen met de woorden: «onverminderd het
bepaalde in artikel 16 enz.». De leden van de V.V.D.-fractie meenden dat
dient te worden voorkomen dat door overnemen van educatieve omroep-
programma's c.q. educatieve tijdschriften met succes een beroep op artikel
15 zou kunnen worden gedaan, hetgeen voor andere educatieve
werken, waarbij gedacht kan worden aan boeken, niet mogelijk zou zijn.
Dientengevolge zou een niet aanvaardbare uitzondering worden gemaakt
voor het boek als leermiddel.

Verder viel het de leden van de V.V.D.-fractie op dat in de artikelen 15 a
en 16 nadrukkelijk wordt bepaald dat de bepaling van artikel 25 in acht

diende te worden genomen, hetgeen onbegrijpelijkerwijze niet is geschied bij artikel 15. Voorts wordt in artikel 15a en 16 gesproken over het «rechtmatig openbaar gemaakt zijn», terwijl daarvan niet sprake is in artikel 15. Het wilde deze leden voorkomen dat ten aanzien van die verschillen een toelichting noodzakelijk is.

De leden van de S.G.P.-fractie merkten op, dat dit artikel, dat het overname-recht regelt, de bestaande beperking van het auteursrecht uitbreidt door naast de schrijvende pers ook radio, televisie en kabelomroep overname-bevoegdheid onder de bekende voorwaarden te geven. De vraag dringt zich dan ook op, aldus deze leden, of ook filmwerken met nieuws waarde of met actuele economische, politieke of godsdienstige betekenis overgenomen mogen worden zodra deze in binnenland (NOS-journaal) of buitenland op de televisie vertoond zijn. Mede met het oog op filmwerken rees de vraag of aan de onder 2° en 3° vermelde voorwaarden voldaan zal kunnen worden. Oordelen de bewindslieden geen grond aanwezig om op overtreding van dit artikel een aparte sanctie te stellen?

De artikelen 15, 15a en 16 dienen in samenhang gelezen en beoordeeld te worden omdat deze artikelen over «overnemen» (15 en 16) en «citeren» (15a) handelen. Artikel 16 betreft overneming ten behoeve van het onderwijs en legt zwaardere verplichtingen aan de «overnemer» op dan in het geval van artikel 15. Zou het niet wenselijk zijn dit verschil ook in de wetsteksten tot uitdrukking te brengen door artikel 15 aan te laten vangen met de woorden «Onverminderd het bepaalde in artikel 16,...»? Deze leden hadden bemerkt dat uitgevers anders discriminatie van het boek als educatief werk ten opzichte van educatieve omroepprogramma's c.q. educatieve tijdschriften vrezen, mede gelet op het feit dat artikel 16 wèl en artikel 15 géén «billijke vergoeding» toekent.

Een andere discrepantie welke door de leden van de S.G.P.-fractie gesignaleerd werd tussen artikel 15 enerzijds en de artikelen 15a en 16 anderzijds betreft de eis in beide laatstgenoemde artikelen dat er rechtmatig openbaar gemaakt moet zijn, terwijl die eis in artikel 15 niet voorkomt. Is het niet wenselijk dit verschil op te heffen? Een derde discrepantie meenden zij daarin te zien dat in de artikelen 15a en 16 uitdrukkelijk wordt verwezen naar artikel 25, terwijl dat in artikel 15 niet wordt gedaan. Wat is de reden hiervan? Kan het ontbreken in artikel 15 niet tot een ongewenste a contrario-redenering leiden? Is de wijziging überhaupt wel noodzakelijk? Ten slotte riep een terminologisch verschil nog de vraag op of de artikelen niet méér met elkaar in overeenstemming dienen te worden gebracht. Het gaat om het laatste lid van artikel 15 dat begint met de woorden «De bepalingen...» en het voorlaatste lid van artikel 15a en 16 dat aanvangt met de woorden «De bepaling...»

Artikel I, onder B

Artikel 15a

De leden van de V.V.D.-fractie wezen erop, dat de praktijk geleerd heeft dat sedert de wijziging van de Auteurswet in 1972 het criterium «binnen de grenzen van hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijze geoorloofd is» tot grote rechtsonzekerheid aanleiding heeft gegeven. Een nadere uitwerking van dit criterium ontbrak namelijk, aldus deze leden. Zo sprak artikel 15a in de tweede alinea over «een kort werk» en wordt in de eerste alinea sub 2e gesproken van «naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd». Gelet op de ervaringen van de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond, de Nederlandse Organisatie van Tijdschriftuitgevers, de Vereniging Nederlandse Dagbladpers en het Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen met die twee begrippen, die daarmee kennelijk problemen hebben en hadden, meenden de leden van de V.V.D.-fractie te moeten stellen dat aan die algemene begrippen

nadere inhoud zou moeten worden gegeven bij een algemene maatregel van bestuur, derhalve zowel met betrekking tot het begrip «naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd zijn» als wat onder «een kort werk» wordt verstaan, zodat in deze maatregel criteria voor de vaststelling van die begrippen zouden moeten worden gevonden.

Een ander bezwaar tegen artikel 15a hadden de leden van de V.V.D.-fractie tegen het feit dat in lid 1, eerste zinsnede uitsluitend wordt gesproken van het citeren uit een werk, terwijl uit het tweede lid valt af te leiden dat dit artikel eveneens betrekking heeft op werken van beeldende kunst. Aangezien de toelichting op het nieuwe artikel 15a stelt dat dit in hoofdzaak de elementen bevat van onder meer het huidige artikel 16, eerste lid onder b1, wilde het deze leden wenselijk voorkomen dat naast het citeren uit een werk ook het opnemen van verveelvoudigingen van werken van beeldende kunst uitdrukkelijk zou moeten worden genoemd, waarnaast bovendien moet worden opgemerkt dat het «citeren» uit een werk van beeldende kunst taalkundig geen hout snijdt.

Gelet op hetgeen zij hiervoren hadden opgemerkt, gaven de leden van de V.V.D.-fractie derhalve er de voorkeur aan om een vijfde lid aan artikel 15a toe te voegen: «wij behouden ons voor bij algemene maatregel van bestuur nader te bepalen wat in de door ons aan te geven gevallen dient te worden verstaan onder «naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd» als bedoeld in het eerste lid onder ten tweede en onder «een kort werk» als bedoeld in het tweede lid». Ook merkten deze leden op dat in de tweede alinea het woordje «kan» wordt gebruikt, terwijl duidelijk de bedoeling is dat «mag» is bedoeld. Het woordje «kan» heeft een wezenlijk andere betekenis in deze context dan het woordje «mag».

Met betrekking tot het «citeren» bij filmwerken ontstaat er een ander probleem, aldus deze leden tenslotte, omdat door onjuiste stukken uit een film te knippen en te projecteren, onder meer onrecht kan worden gedaan aan de bedoelingen van de filmmaker, de film in een onjuist daglicht kan worden geplaatst en nadelige gevolgen kan hebben voor de exploitant. In dit verband stelden deze leden dan ook voor om het citaatrecht van filmwerken te verbieden in het eerste jaar na de openbaarmaking van de film.

In de memorie van toelichting blz. 6, wordt vermeld dat de nieuw voorgestelde tekst ten aanzien van het citaatrecht voor een belangrijk deel aansluit bij de nieuwe tekst van artikel 10 Berner Conventie. Daarentegen is toch wel weer de eis behouden van het huidige artikel 16, eerste lid onder b, dat het citeren geschiedt in een aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling. Gesteld wordt: «Zonder een dergelijke beperking zou het voorschrift te ver gaan». Zou de Regering deze laatste zin nader willen verklaren, zo vroegen de leden van de fractie van D'66.

Artikel 15a, dat het citeerrecht regelt en uitbreidt tot alle werken, zo stelden de leden van de S.G.P.-fractie, omschrijft het begrip citeren niet, maar het laatste lid begrijpt onder citeren wél het samenstellen van persoverzichten. Deze leden zouden gaarne een uiteenzetting ontvangen omtrent de auteursrechtelijke status van knipselkranten en persoverzichten, de overeenkomsten en de verschillen tussen beide. Voorts zouden zij gaarne vernemen of het woord «citeren» in dit artikel in een zodanige ruime betekenis wordt gebruikt dat er ook onder begrepen moet worden het opnemen van verveelvoudigingen van reeds eerder openbaar gemaakte werken van beeldende kunst (hetgeen in de bestaande wet, artikel 16, eerste lid onder b, afzonderlijk genoemd wordt).

In het eerste lid, onder 2°, is sprake van het criterium «binnen de grenzen van hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is». Zou niet een wettelijke voorziening wenselijk zijn om bij wijze van delegatie nadere regels te kunnen geven ter concretisering van dit criterium? Dezelfde vraag stelden deze leden met betrekking tot de

nadere bepaling van wat onder «een kort werk» (lid 2) verstaan moet worden. Hebben de bewindslieden een sterkere behoefte aan zekerheid bij belanghebbenden geconstateerd, bij voorbeeld waar het gaat om specifieke filmscènes?

In het tweede lid van artikel 15a wordt het woord «kan» gebruikt. Kan dit niet beter vervangen worden door «mag», zo vroegen deze leden.

De studiec commissie «Herziening Auteurswet 1912» van de «Vereniging voor Auteursrecht» heeft een andere volgorde van de alinea's van artikel 15a voorgesteld: alinea 2 zou moeten worden, alinea 3 zou 2 en alinea 4 zou 3 moeten worden. Onderschrijven de bewindslieden deze gedachte, zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

Artikel I, onder D

Artikel 16

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wezen erop, dat in het voorgestelde artikel 16, onder a, wordt gesproken van «het overnemen van gedeelten van werken in publikaties of geluid- of beeldopnamen die gemaakt zijn om te worden gebruikt als toelichting bij het onderwijs». Dit in tegenstelling tot het gestelde in artikel 10, lid 2, van de Akte van Parijs, dat spreekt van «werken die worden gebruikt als toelichting bij het onderricht». Deze leden waren van mening dat ook andere werken dan die welke speciaal met het oog op het onderwijs tot stand zijn gebracht, ten behoeve van het onderwijs gebruikt zouden moeten kunnen worden, (bij voorbeeld illustraties etc.). Zij vroegen zich dan ook af wat de Regering heeft bewogen tot het voorstellen van deze engere bepaling en zouden daarover graag opheldering verkrijgen.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten ook hierbij op dat in het tweede lid wederom het woord «kan» wordt gebruikt, hetwelk onjuist is en moet worden gelezen als «mag», een en ander zoals hiervoren bij artikel 15a reeds door die leden aangevoerd.

Een tweede opmerking plaatsten deze leden bij artikel 16, onder a, 4°, waarin wordt bepaald dat aan de maker of zijn rechtverkrijger een billijke vergoeding wordt betaald. Dit zou kunnen betekenen dat eerst nadat een gedeelte van een werk is overgenomen, betaling zou moeten plaatsvinden, terwijl het toch redelijk zou zijn dit zo mogelijk van tevoren met de maker of zijn rechtverkrijgende te regelen; de laatste zinssnede zou dan ook naar de mening van deze leden moeten luiden: «is of wordt betaald».

Voorts waren deze leden van mening, dat in de vierde alinea, de zinssnede «deze bepaling etc.» moeten worden gelezen «deze bepalingen zijn mede van toepassing....».

Verder merkten deze leden op, dat zij, zoals zij reeds onder het hoofdstuk algemeen hadden geformuleerd, principiële bezwaren hadden tegen dwanglicenties, die alleen mogen worden ingevoerd, aldus deze leden, wanneer de maatschappelijke noodzaak ervan afdoende is aangetoond. Voorshands is derhalve van een dergelijke noodzaak geen sprake nu uitzendingen van schoolradio en schooltelevisie plaatsvinden, waarbij de vereiste toestemmingen langs contractuele weg zijn verworven, hetgeen tmeer klemt omdat artikel 17a de mogelijkheid opent van een wettelijke licentie op dit gebied. Ook wezen deze leden erop dat in de tweede alinea, tweede zinssnede, waar gesproken wordt over «het overnemen in een bloemlezing» beter gesproken kan worden van «voor de toepassing van dit artikel», omdat namelijk ook de Berner Conventie het begrip «bloemlezing» niet meer kent.

De leden van de V.V.D.-fractie begonnen met erop te wijzen, dat het eerste lid, onder a, spreekt van «publikaties» hetgeen een nieuw begrip is, zonder dat duidelijk is wat hieronder dient te worden verstaan.

Ten slotte stelden deze leden dat voor wat betreft het gebruik van voortgezet onderwijs, er in het algemeen geen probleem blijkt te bestaan om via overeenkomsten het benodigde materiaal te verkrijgen. Er is ook geen andere mogelijkheid in de praktijk, tenzij men het voorgestelde artikel 16 zou willen lezen als een vrijbrief om met «zwarte» copieën te opereren. Daarenboven lijkt artikel 16 niet te zijn toegesneden op filmwerken, aldus de leden van de V.V.D.-fractie.

De leden van de fractie van D'66 wezen erop, dat de memorie van toelichting op blz. 7 vermeldt dat artikel 10 tweede lid Parijse Akte (ten aanzien van het overnemen van werken, bij voorbeeld in bloemlezingen) nog de nieuw toegevoegde voorwaarde kent dat het gebruik «verenigbaar is met de goede gebruiken». Een dergelijke voorwaarde is echter in het voorgestelde artikel 16 Auteurswet 1912 niet opgenomen, dit in tegenstellingen algemene maatregel van bestuur tot het voorgestelde artikel 15a (Citaatrecht). De memorie zegt ten aanzien van artikel 16: «De verschillende voorwaarden die het artikel al stelt zijn reeds zodanig, dat aan een verwijzing naar de regels van het maatschappelijk verkeer moeilijk nog zelfstandige betekenis zou kunnen worden toegekend». Zou de Regering dit nader willen verklaren, zo vroegen deze leden.

Het laatste lid van artikel 16 opent de mogelijkheid bij algemene maatregel van bestuur regels te stellen ten aanzien van de voor het overnemen van werken in bloemlezingen e.d. te betalen billijke vergoeding alsmede ter nadere bepalingen van wat in dit verband is te verstaan onder «enkele korte werken of korte gedeelten van zijn werken». De toelichting vermeldt op blz. 8 dat reeds in de nadere memorie van antwoord inzake de Wet van 27 oktober 1972, Stb. 579 (de vorige herziening van de Auteurswet) van regeringswege het standpunt is ingenomen dat voorshands van het bevorderen van de totstandkoming van de algemene maatregel van bestuur kan worden afgezien, ten einde partijen de gelegenheid te geven deze zaak in onderling overleg te regelen en: «Dit standpunt kan ook thans worden ingenomen». Verder wordt dan verwezen naar een in 1974 tussen de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond en de Vereniging van Letterkundigen – Vakbond van Schrijvers tot stand gekomen modelregeling. De leden van de fractie van D'66 vroegen zich echter af of de uitspraak van de Amsterdamse rechter uit 1980 inzake de bloemlezing van Gerrit Komrij (Auteursrecht 1980/2, blz. 32) intussen niet toch de behoefte heeft doen voelen aan nadere algemene regeling of is de Regering van oordeel dat in de toekomst een dergelijke kwestieuze uitspraak niet meer mogelijk is in verband met het nu in artikel 16, lid 1, sub a, bepaalde: «het overnemen van gedeelten van werken in publikaties of geluids- of beeldopnamen die gemaakt zijn om te worden gebruikt als toelichting bij het onderwijs»? Ook de universitaire «readers» roepen problemen op (verg. M. Asscher *Ars Aequi* 1980, blz. 224 e.v.) waarvan ernstig betwijfeld kan worden of deze eenzijdig door de KNUB in een modelregeling opgelost kunnen worden zoals de memorie van toelichting hoopvol suggereert, aldus de leden van de fractie van D'66.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen waarom in het eerste lid de terminologie «publikaties of geluids- of beeldopnamen» is gebruikt en niet eenvoudigweg de woorden «andere werken».

Onder b wordt in dit artikel een wettelijke licentie ingevoerd voor de educatieve omroep. De memorie van toelichting motiveert dit met «het grote belang van schoolradio en schooltelevisie voor het onderwijs» (blz. 6). Deze leden was niet duidelijk geworden wat de maatschappelijke noodzaak van deze uitbreiding is. Zijn er thans problemen gesignaleerd bij uitzendingen van schoolradio en -televisie? Zo ja, zouden deze langs de weg van een licentie ex artikel 17a niet opgelost kunnen worden?

Het derde lid behelst een speciale regeling voor bloemlezingen. Wat is de reden dat, nu de Berner Conventie het overnemen in bloemlezingen niet meer afzonderlijk noemt, hier toch stringentere voorwaarden voor overname worden gesteld? Zou de voor bloemlezingen voorgestelde regeling niet voor alle compilatiewerken moeten gelden? De eerdergenoemde studiecommissie «Herziening Auteurswet 1912» stelde voor om in plaats van de woorden «Waar het het overnemen in een bloemlezing betreft ...» te vervangen door «Voor de toepassing van dit artikel ...» Wat is de visie van de bewindslieden ter zake? Zou in het eerste lid onder a tussen de woorden «die» en «gemaakt» en onder, b tussen «dat» en «gemaakt» niet het woord «kennelijk» gevoegd moeten worden of brengt dit te grote, ongewenste beperking mee?

Evenals met betrekking tot artikel 15a is ook ten aanzien van de leden 2 en 3 van artikel 16 de vraag te stellen of het woord «kan» niet vervangen moet worden door «mag», aldus de leden van de S.G.P.-fractie.

Artikel I, onder G

Artikel 39

Het Genootschap van Speelfilmmakers stelt, verwijzende naar een in Duitsland groeiende praktijk, dat de genoemde vijftig jaar mogelijkerwijs te kort is. Kunnen de bewindslieden aangeven hoe hierover in andere Europese landen wordt gedacht, zo vroegen hier de leden van de C.D.A.-fractie.

Vanuit de filmwereld, aldus stelden ook de leden van de V.V.D.-fractie, wordt opgemerkt dat 50 jaar voor een filmwerk te kort lijkt, omdat uit de praktijk gebleken is dat er tal van bejaarde filmmakers zijn, die geen enkel recht meer kunnen doen gelden op films, die zij in de kracht van hun leven gemaakt hebben, en deze toch nog volledig «in de picture» staan! Deze leden gaven derhalve in dit geval de voorkeur aan een termijn van 70 jaren. Bovendien schijnt een periode van 70 jaar aan te sluiten bij de praktijk die ook in Duitsland en wellicht ook in andere landen bestaat c.q. groeiende is.

Een nadere opmerking plaatsten deze leden bij de woorden «met toestemming van de makers», en stelden dat die woorden zouden moeten worden vervangen door «na de eerste rechtmatige openbaarmaking». Taalkundig is dit beter; bovendien is ingevolge onder meer artikel 45d de expliciete toestemming van de maker veelal niet noodzakelijk.

Een derde opmerking van deze leden betrof het woord «voltooiing». Dit begrip heeft, naar de opvattingen van deze leden, geen feitelijke betekenis, en is te vaag en te rekbaar om als een duidelijk criterium te kunnen dienen. Er kunnen daarbij immers allerlei situaties bestaan of ontstaan; men kan bij voorbeeld spreken van «voltooiing», wanneer belangrijke delen van een film zijn opgenomen, die toch hun zelfstandige waarde hebben, zoals bijvoorbeeld vaak blijkt bij vertoningen van nimmer openbaar gemaakte films of delen van films, die uit archieven worden gehaald en van grote historische en/of artistieke waarde blijken te zijn en uit dien hoofde ook economische waarde hebben. Derhalve kwam het deze leden beter voor met betrekking tot films te spreken van een «opname», en wanneer deze niet openbaar gemaakt is, een bescherming te geven van 50 jaren en ten aanzien van filmwerken, welke openbaar zijn gemaakt, de hiervoren voorgestelde duur van 70 jaar aan te houden.

Wat is de reden dat hier de woorden «met toestemming van de makers» zijn gebruikt, terwijl artikel 38 spreekt over «de eerste rechtmatige openbaarmaking», zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

Verdiert het woordgebruik van artikel 38 niet de voorkeur en vanwege de eenheid van terminologie en omdat o.a. ingevolge artikel 45d de expliciete toestemming van de maker veelal niet nodig is?

Deze leden stelden ook nog de vraag of de bewindslieden nader willen motiveren waarom zij, ter bepaling van de duur van het auteursrecht op een filmwerk, het moment van eerste openbaarmaking kiezen. Hoe is het gesteld met wèl voltooide, maar niet openbaar gemaakte filmwerken, aldus de leden van de S.G.P.-fractie.

Artikel I, onder H

Algemeen

De leden van de fractie van D'66 waren zeer ingenomen met het stelsel van filmrecht dat de Regering in afwijking van het oorspronkelijke advies van de Adviescommissie voor het Auteursrecht aan de regeling ten grondslag heeft gelegd. Zij heeft terecht de voorkeur gegeven aan het Frans-Duitse stelsel van het voor tegenbewijs vatbare vermoeden van overdracht van auteursrechten aan de producent, de «*présomption de cession*» en na nader overleg met de adviescommissie daarmee verlaten het door deze commissie oorspronkelijk voorgestelde Italiaans/Oostenrijkse stelsel van de niet voor uitzondering vatbare wettelijke overdracht van de rechten, de «*cessio legis*», dat volstrekt onnodig ver gaat in het ontnemen van rechten aan de filmauteurs ten gunste van de producenten. Ook het nu voorgestelde stelsel van «*présomption de cession*» gaat overigens nog steeds verder in het ontnemen van rechten aan auteurs dan de tekst van de Berner Conventie strikt genomen eist. De Nederlandse wet zou daarom kunnen volstaan met slechts een vermoeden dat de makers de producent toestemming hebben gegeven tot exploitatie van de film (dus nog niet noodzakelijkerwijs overdracht van rechten), een loutere «*présomption de légitimation*» zoals deze inderdaad ook is neergelegd in een wetsvoorstel geformuleerd door de Vereniging voor Auteursrecht 1978/2, blz. 21 e.v.) De leden van de fractie van D'66 kenden echter wel gewicht toe aan het argument dat de toelichting ook bij art. 45 d hiertegen noemt: het is ongewenst geacht om naast de drie in andere landen al bestaande stelsels van filmrecht nu nog weer een nieuwe Nederlandse variant tot stand te brengen. Gekozen is voor aansluiting bij het stelsel van Frankrijk en Duitsland.

Artikel 45a

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af waarom in artikel 45a eerste lid een definitie wordt gegeven van filmwerk, terwijl van andere begrippen geen omschrijving in de wet voorkomt.

Voorts merkten zij op dat een enge interpretatie van het derde lid van artikel 45a tot misverstanden aanleiding kan geven, omdat bij voorbeeld bij een opdrachtfilm de opdrachtgever in letterlijke zin valt onder de gegeven definitie van producent. De memorie van toelichting voegt daar echter een wezenlijk element aan toe: het engageren van de makers. Naar het oordeel van genoemde leden ware het beter in de wettekst een verwijzing naar dit laatste element op te nemen.

De leden van de V.V.D.-fractie meenden te moeten opmerken dat wat onder een filmwerk wordt verstaan niet juist is, althans niet volledig. Immers onder filmwerk zijn ook werken begrepen die niet bestaan uit «een beweging suggererende opeenvolging van beelden». Er bestaan immers films waarin geen beweging wordt gesuggereerd. Bovendien lijkt de techniek niet aan een eindstadium toegekomen te zijn zonder mitsdien toekomstige ontwikkelingen de voorgestelde definitie kunnen passeren. Bovendien lijkt de voorgestelde definitie daarom ook niet juist, omdat het niet gaat over «een werk dat bestaat uit», doch een werk dat beelden op enigerlei technische wijze kan reproduceren. Verder is de vraag gewettigd of een diaserie met een automatische diaprojector ook onder het voorgestelde begrip valt. Deze leden meenden derhalve dat het beter ware het eerste lid te laten vervallen.

De Studiecommissie «Herziening Auteursrecht 1912», aldus de leden van de V.V.D.-fractie, merkte met betrekking tot artikel 45a, lid 2, op, dat omdat wel verwezen wordt naar de artikelen 7 en 8 maar niet naar de artikelen 5 en 6 van de Auteurswet er een probleem ontstaat; de memorie van toelichting stelt dat de tekst van artikel 45a ervan uitgaat dat de producent aan deze artikelen geen auteursrecht kan ontlenu, doch in de wet, aldus deze studiecommissie, vindt men daarover niets. Het zou naar het oordeel van de commissie aanbeveling verdienen dat beginsel dan ook uitdrukkelijk in de wet op te nemen. Gewezen wordt op het feit dat veel producenten menen dat zij aan de artikelen 5 en 6 auteursrechten kunnen ontlenu voor «hun films», waardoor het uiteraard wenselijk is om zulks dan ook uitdrukkelijk in de wet op te nemen, omdat het bevreedend lijkt wanneer een producent moet vaststellen dat rechten, die de wet hem toekent, hem uiteindelijk niet worden toegekend.

Ten aanzien van lid 2 van artikel 45a merkten deze leden verder op dat de memorie van toelichting, blz. 11, einde derde alinea, als makers van de film aanduidt: makers zullen bij voorbeeld zijn de regisseur, de scenarioschrijver, degene die een bestaand werk met het oog op de verfilming bewerkt, de componist van de filmmuziek, de cameraman. Het is duidelijk, aldus deze leden, vast te stellen dat er sprake is van een niet limitatieve opsomming. Er zijn nog andere personen te noemen die een bijdrage van een scheppend karakter leveren voor de totstandbrenging van de film, en het is vaak moeilijk om een grens te trekken welke bijdrage een scheppend karakter heeft of niet.

Ten aanzien van het derde lid vroegen deze leden zich af of de definitie van producent wel aanvaardbaar is. Naar de opvatting van deze leden is deze definitie niet geheel duidelijk, althans onvolledig; deze leden gaven de voorkeur aan een definitie waaruit blijkt dat de producent slechts diegene is die de rechten tot de exploitatie van een tot stand gebrachte film heeft. Immers de financiers van een film kunnen ook verantwoordelijk worden geacht voor de totstandkoming van het filmwerk, terwijl het in casu slechts gaat om de exploitatierechten.

De leden van de fractie van D'66 vroegen zich af, of de hier, in het eerste lid gegeven en inderdaad noodzakelijke, definitie van een filmwerk niet wellicht toch iets te ruim zou kunnen zijn. Zou het niet beter zijn het woord «beelden» hier te vervangen door «lichtbeelden»?

Tevens meenden deze leden dat de gebruikers van de wet ermee gebaat zouden zijn als aan de definitie van makers van een filmwerk in het tweede lid enkele voorbeelden zouden worden toegevoegd, als gegeven in het door de adviescommissie voorgestelde artikel 25b, lid 2.

De leden van de S.G.P.-fractie merkten op, dat het eerste lid van het artikel een definitie geeft van het begrip «filmwerk». Is dat nodig of wenselijk? De Auteurswet hanteert toch wel meer begrippen (werken) die niet gedefinieerd zijn? Is bovendien het element «een beweging suggererende opeenvolging van beelden» in de omschrijving vaktechnisch sluitend en kenmerkend?

Het tweede lid riep bij deze leden het probleem op dat wél verwezen wordt naar de artikelen 7 en 8 maar niet naar de artikelen 5 en 6. De memorie van toelichting (blz. 12) zegt weliswaar dat de producent geen auteursrecht aan deze artikelen kan ontlenu, doch de vraag rees bij hem of dit niet expliciet in de wet tot uitdrukking gebracht zou moeten worden?

Artikel 45b

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat de vraag moet worden beantwoord wanneer een filmwerk kan geacht worden te zijn voltooid. De producent zal tot aan de première aan en met het geproduceerde blijven werken. Ook daarna zal hij nog versies maken voor televisie, onderwijs, compilaties en dergelijke. Het ware derhalve, aldus deze leden, wenselijker om het woord «voltoeien» en «voltooid» uit de tekst te schrappen.

De leden van de S.G.P.-fractie wezen erop dat de meergenoemde studiec commissie veel bezwaren tegen de formulering van dit artikel heeft ingebracht en een alternatief heeft voorgesteld, luidende; «Indien een maker zijn bijdrage tot het filmwerk niet wil of kan voltooien, kan hij zich, tenzij schriftelijk anders overeengekomen is, niet verzetten tegen het gebruik door de producent van die bijdrage ten behoeve van de voltooiing van het filmwerk». Hoe staan de bewindslieden tegenover deze suggestie, zo vroegen deze leden.

Artikel 45c

De leden van de V.V.D.-fractie merkten in aansluiting op hetgeen zij hadden gesteld bij artikel 45b op, dat het moeilijk is het moment van «voltooiing» van een filmwerk vast te stellen. De onduidelijkheid in de bepaling van dat tijdstip is daarom van belang omdat van de producent wordt verlangd dat hij dit kritische moment schriftelijk aan de makers mededeelt. Wat is overigens het rechtsgevolg wanneer de producent de in de laatste zinsnede bedoelde mededeling niet doet? Bovendien kan een producent toch op ieder door hem gewenst moment delen van zijn filmwerk openbaar maken en daarnaast bepaalde versies publiceren. Derhalve lijkt artikel 45c geen enkel redelijk nut te dienen, integendeel; alleen maar bezwaren op te roepen; deze leden stelden dan ook voor artikel 45c te doen vervallen.

Voorts stelden de leden, dat een filmwerk vertoningsgereed is, wanneer het met enigerlei apparatuur opgenomen is, hetgeen bij voorbeeld het geval is bij een elektronische opname.

De leden van de fractie van D'66 wezen erop, dat dit artikel bepaalt dat het de producent is die beslist wanneer het filmwerk vertoningsgereed is. Alhoewel de laatste zin van het voorgestelde artikel 45c luidt: «De producent doet schriftelijk mededeling van deze beslissing aan de makers», vroegen deze leden zich af of een dergelijke sanctieloze bepaling niet beter gemist kon worden.

Zowel hier als in de artikelen 39 en 45 b e.v. wordt ervan uitgegaan dat er een moment is waarop het filmwerk voltooid is. Is dit moment in z'n algemeenheid vast te stellen of is dit een fictief moment, zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie. Bestaat hierover onder de «makers» eenstemmigheid?

De laatste zin van het artikel deed de leden van de S.G.P.-fractie de vraag stellen wat de consequenties zijn wanneer de producent de daarin neergelegde verplichting niet of niet jegens alle makers nakomt.

Artikel 45d

De argumentatie bij artikel 45d om alleen voor muziekwerken en muziekteksten een uitzondering te maken en die uitzondering niet van toepassing te verklaren op de schrijver van het scenario, de schrijver van de teksten en de eerste regisseur, omdat daardoor de regeling te ondoorzichtig zou worden, sneed naar het oordeel van de C.D.A.-fractieleiden geen hout. De hele regeling wordt alleen doorzichtig indien òf aansluiting gezocht wordt bij de regeling zoals neergelegd in de Akte van Parijs òf niet één uitzondering wordt toegestaan. Een nadere argumentatie waarom alleen muziek en muziekteksten worden uitgezonderd leek deze leden derhalve gewenst.

Zoals hiervoren reeds opgemerkt kan het begrip «voltooiing» naar de mening van de leden van de V.V.D.-fractie bezwaarlijk als norm voor de overdracht van auteursrechten worden aanvaard. Immers de praktijk in het filmbedrijf is dat de maker ingevolge een overeenkomst met de producent door het leveren van zijn bijdrage de rechten op die bijdrage aan de producent overdraagt. De producent maakt van deze bijdrage gebruik op

het door hem gewenste moment en hij hoeft daarmee niet te wachten tot de bijdrage geheel afgewikkeld is of alle bijdragen zijn geleverd. De producent mag zelfs indien het contract hem de mogelijkheid daartoe biedt, de eventueel onvoltooide bijdrage door anderen laten overnemen en voltooien. Waar een dergelijke praktijk bestaat en als redelijk wordt aanvaard, diende naar de mening van de aan het woord zijnde leden de vraag te worden gesteld of het dan nog wenselijk is wettelijke bepalingen in het leven te roepen die niet op die praktijk aansluiten. Indien het echter gaat om de bijzondere positie van de filmproducent leek het hen toe dat een specifieke regeling zou kunnen worden getroffen en ware te overwegen een tekst te formuleren die op de werkelijkheid aansluit, en wel in die zin – tenzij de makers en de producent schriftelijk anders overeengekomen zijn – dat makers door het leveren van hun bijdrage geacht worden aan de producent het recht te hebben overgedragen om het filmwerk openbaar te maken, te verveelvoudigen in de zin van artikel 14, er ondertitels op aan te brengen en de teksten ervan na te synchroniseren; dit alles in de ruimste zin van het woord.

Ten aanzien van de tweede zinsnede van artikel 45d merkten deze leden op dat er, vooral buiten Nederland, componisten zijn die niet zijn aangesloten bij de Buma of een zusterorganisatie van de Buma. Dit zou dan betekenen dat men als producent met die componisten een expliciete schriftelijke overeenkomst zou moeten sluiten om zich van de rechten van openbaarmaking en verveelvoudiging te kunnen verzekeren. Tevens zou het voordeel van de nieuwe wet voor die componisten verloren gaan. Een dergelijke wettelijke bepaling is uiteraard aanvaardbaar voor Buma, maar is nadelig voor de producent.

Ten aanzien van de laatste volzin van artikel 45d stelden de leden van de V.V.D.-fractie, dat de inhoud zeer vaag is en onduidelijk; het is moeilijk vast te stellen wanneer «een vorm ten tijde van het in artikel 45c bedoelde tijdstip bestond» en daarover kan verschil van mening bestaan. Verder lijkt het bezwaarlijk, nu de in de laatste zinsnede bedoelde vergoeding niet het criterium billijk voert, vast te stellen hoe groot die vergoeding moet zijn en is onduidelijk wie de betalingsplicht heeft en ook, aan wie betaald moet worden. Het wilde deze leden voorkomen dat de laatste zinsnede geen aanbeveling verdient en derhalve ware te schrappen.

Welk bezwaar bestaat er om in de laatste zin van het artikel in plaats van «een vergoeding» te lezen «een billijke» of «een redelijke vergoeding» zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

Zij vroegen voorts naar de motivering van de in de tweede zin uitgezonderde positie van de maker van de filmmuziek.

Artikel 45e

Met betrekking tot artikel 45e kan de vraag gesteld worden of een televisieversie van een bioscoopfilm onder een en dezelfde auteursrechtelijke bescherming valt. Of is er dan sprake van twee filmwerken in de zin van de Auteurswet?

Ten aanzien van lid 3 van dit artikel zouden de leden van de C.D.A.-fractie gaarne een nadere toelichting ontvangen, nu enige redengeving in de memorie van toelichting ter zake ontbreekt.

Zoals de leden van de V.V.D.-fractie reeds hadden aangeduid, wordt in de wet de maker van een filmwerk niet limitatief aangeduid, althans moet tot uitdrukking komen dat de opsomming niet limitatief is; naar de mening van de leden van de V.V.D.-fractie zou artikel 45e dan ook moeten luiden dat niet iedere «maker» recht heeft op naamsvermelding. Verder moet de tekst gecorrigeerd worden en moet gelezen worden «iedere» maker in plaats van «ieder» maker, aldus deze leden. Voorts diende naar de opvatting van deze leden het gestelde in sub a, waar gesproken wordt over «zijn beroep», te worden gecorrigeerd, omdat een regisseur naast het zijn van

regisseur toch ook een ander beroep kan uitoefenen, hetwelk niets te maken heeft met de regie. Een choreograaf of schrijver kan in een bepaald geval wel degelijk als regisseur optreden.

Waar in artikel 45e sub b, gesproken wordt over «genoemde gedeelte» zou moeten worden gelezen: «het onder a bedoelde gedeelte van het filmwerk», zo merkten de leden van de V.V.D.-fractie ten slotte op.

Ook de leden van de S.G.P.-fractie zouden voor «leder maker» liever, evenals in artikel 45g, lezen «iedere maker».

Wat de naamsaanduiding van de verschillende makers betreft stelden deze leden de volgende vragen: Is het recht op naamsvermelding niet al te absoluut geformuleerd? Is het niet juister om in plaats van iemands beroep te doen vermelden in welke hoedanigheid hij bij de totstandbrenging van het filmwerk betrokken is geweest? Kan het woord «genoemde» onder b niet beter vervangen worden door «bedoelde»? Kan ten slotte het onder c in absolute termen geformuleerde recht niet leiden tot chicanes en zo ja, moet dit recht dan niet geclausuleerd geformuleerd worden, aldus de leden van de S.G.P.-fractie.

Artikel 45f

Bij dit artikel memoreerden de leden van de C.D.A.-fractie dat de memorie van toelichting vermeldt dat makers geen afstand kunnen doen van hun recht zoals neergelegd in artikel 25, lid 3. Het ontging deze leden dan ook waarom aan dit artikel een bijzin wordt toegevoegd die deze bepaling nog eens herhaald.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat artikel 25, sub c, nadrukkelijk bepaalt dat de maker van een werk, zelfs nadat hij zijn auteursrecht heeft overgedragen, het recht behoudt zich te verzetten tegen elke misvorming, verminking, of andere aantasting van het werk, welke nadeel zouden kunnen toebrengen aan de eer of de naam van de maker of aan zijn waarde in deze hoedanigheid. Artikel 25 sub c houdt een autonoom recht in, hetwelk niet wordt aangetast door het recht vermeld onder artikel 25 eerste lid onder b, zodat de laatste zinssnede van artikel 45 f overbodig is.

Dit artikel riep bij de leden van de S.G.P.-fractie de vraag op in hoeverre het, gezien artikel 25 eerste lid onder c, noodzakelijk is om het gedeelte van dit artikel, beginnend met het woord «tenzij» te handhaven.

Artikel 45g

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat het eerste woord «ieder» moet worden veranderd in «iedere». Voorts leek het deze leden toe dat de producent een betere bescherming toekomt en wel dat voor het geval dat een fotograaf foto's, waarmee de producent het niet eens is of daartegen gegronde bezwaren heeft, aan een dagblad verkoopt, bepalingen worden opgenomen dat door te handelen als voormeld geen schade wordt toegebracht aan de producent. Deze leden meenden dat de in de tekst voorgestelde «geen schade toebrengen aan de exploitatie» een niet aanvaardbare beperking van de rechten van de producent op dit stuk betekende.

Voorts herhaalden deze leden hun hiervoren reeds geuit bezwaar over het «tijdstip van artikel 45 c».

Artikel II

Evenals de leden van de S.G.P.-fractie vragen hadden gesteld over de vaststelling van het moment van voltooiing van het werk, stelden zij deze ook wat betreft het moment van aanvraag van het werk. Is er een objectief vast te stellen dan wel algemeen aanvaard moment waarop een werk gezegd kan worden een aanvraag te hebben genomen, zo vroegen deze leden.

SLOTOPMERKINGEN

De leden van de V.V.D.-fractie stelden de vraag of in verband met de voorgenomen verandering van de Auteurswet artikel 12, lid 3, ongewijzigd zou mogen blijven. Welk artikel is namelijk in een concrete situatie van toepassing? Veel filmwerken worden verveelvoudigd met het doel toelichting te geven bij onderwijs. Producenten leveren speciaal videobanden met filmwerken aan scholen. Hun voornaamste afzetgebied is het onderwijs. Juist daarvoor wordt dan een vrijstelling gegeven. Aangezien zulks het tot stand komen van Nederlandse educatieve filmwerken zou belemmeren, verdient het aanbeveling aan artikel 12, lid 3, toe te voegen dat filmwerken aan die bepaling worden onttrokken. Tevens zou moeten worden nagegaan, aldus deze leden, of het niet wenselijk zou zijn om het huurrecht of uitleenrecht apart te regelen, en wel in het bijzonder met betrekking tot filmwerken, nu immers ondernemers op grote schaal filmwerken op video uitlenen zonder een auteursrechtelijke regeling te hebben getroffen en daardoor schade toebrengen aan de makers van filmwerken. Ook nu uit de praktijk blijkt dat dergelijke organisaties veel filmwerken voor hun leden kopiëren en daardoor het auteursrecht ontduiken, zou het derhalve aanbeveling verdienen om ook die zogenaamde «media-theken» onder de werking van de Auteurswet te brengen, door bijvoorbeeld een tekst op te nemen dat onder openbaarmaking van een werk als bedoeld in artikel 12 mede wordt begrepen het als beroep of bedrijf, al dan niet tegen enigerlei vergoeding, uitlenen van werken, waarop auteursrecht bestaat.

De leden van de V.V.D.-fractie meenden tenslotte met betrekking tot geluidscopieën dat het wellicht overweging verdiende om de wettekst, zoals die door de Studiecommissie Geluidscopieën van de Vereniging van Auteurs is opgesteld te volgen. De leden verwezen te dezen naar het extra nummer van Auteursrecht van november 1981.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden geconstateerd dat van diverse betrokkenen bij de regeling van het auteursrecht aangedrongen was op wijziging van artikel 12 Auteurswet, in die zin dat aan artikel 12 derde lid een zin zou worden toegevoegd, luidende: «Deze bepaling is niet van toepassing ten aanzien van filmwerken». Achten de bewindslieden dit de aangewezen oplossing om daarmee het gevreesde effect, namelijk dat de totstandkoming van Nederlandse educatieve filmwerken gefrustreerd zou worden, te voorkomen? Hoe reëel is het gevreesde effect, zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

De voorzitter van de commissie,
Roethof

De griffier van de commissie,
Kerkhofs